

NOTAT

3. december 2018

EU-SKEPTISKE PARTIER DOMINERER EUROPAUDVALGET

Kontakt:

Seniorforsker, Maja Kluger Dionigi

+45 30 59 55 87

mkr@thinkeuropa.dk

RESUME I en periode på tre år fra 2015 til 2018 har Dansk Folkepartis EU-ordfører Kenneth Kristensen Berth taget ordet 87 gange i Folketingets Europaudvalg. Det gør ham til det mest aktive udvalgsmedlem – skarpt forfulgt af Rasmus Nordqvist fra Alternativet og Søren Søndergaard fra Enhedslisten.

Ser man på aktiviteten hos samtlige 29 medlemmer af Europaudvalget, står det klart at folkevalgte fra de EU-skeptiske partier – Enhedslisten og Dansk Folkeparti – er mest aktive i Europaudvalget. Enhedslistens tre medlemmer har markeret sig 151 gange, hvilket gør partiet til det mest aktive. Dansk Folkepartis seks medlemmer har markeret sig 124 gange. Socialdemokratiet, det eneste parti med syv medlemmer i udvalget, klemmer sig lige ind mellem Enhedslisten og DF med 131 gange.

Regeringspartier er mindre aktive end oppositionen generelt. Regeringen sikrer sig som regel støtte til sine mandater hos de pro-europæiske partier, inden sagerne drøftes i Europaudvalget. Enhedslisten og Dansk Folkeparti kommer herved til at udgøre den egentlige opposition i Europaudvalget. Det kan være en del af forklaringen på, at de EU-skeptiske partier er mere aktive.

HOVEDKONKLUSIONER:

- Dansk Folkepartis EU-ordfører, Kenneth Kristensen Berth, er det mest aktive medlem af Europaudvalget. I en treårig periode fra 2015-2018 tog han ordet 87 gange. Det svarer til 12 pct. af alle de gange, nogen har taget ordet.
- Enhedslistens tre medlemmer af Europaudvalget er samlet mere aktive end medlemmerne fra nogen andre partier. Til sammenligning har Socialdemokraterne syv medlemmer og Dansk Folkeparti seks medlemmer af udvalget.
- Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti er mindst aktive i Europaudvalget. Det skyldes dels at de er relativt små partier, dels at de er en del af regeringen.
- Regeringen sikrer næsten altid, at den har opbakning til sit forhandlingsoplæg hos de EU-positive partier fra et flertal i Europaudvalget forud for møderne.
- Debatterne i Europaudvalget kan derfor få en parallel-karakter, da regeringens mandat som regel er sikret på forhånd.
- Som det største parti i Folketinget og det ledende oppositionsparti er Socialdemokraterne også blandt de mest aktive i Europaudvalget.

Folketingets Europaudvalg bliver ofte set som et pragteksempel på parlamentarisk kontrol i EU. Danmark var det første land til at indføre et mandatbaseret system. Det betyder, at regeringen altid i sager af ”større rækkevidde” skal sikre sig et flertal for sin forhandlingslinje i Europaudvalget, før den forhandles og vedtages i Ministerrådet. Det sikrer informationsudveksling og en stabil mødefrekvens mellem regeringen og Europaudvalget.

Folketinget i Danmark bliver da også regnet for at være et af de stærke parlamenter i EU, når det gælder den parlamentariske kontrol med en regerings EU-politik – netop på grund af den mandatbaserede model.¹ Flere nyere medlemslande har kopieret den danske EU-model, f.eks. Litauen, Finland, Slovenien og Sverige. Det er dog ikke alene mandatmodellen, der styrker Folketinget på EU-området. En anden forklaring er, at Danmark ofte har mindretalsregeringer. Derfor er det ofte nødvendigt for den sidende regering at sikre sig opbakning fra både regerings- og oppositionspartier.

Forskere peger imidlertid på tre faktorer, der udfordrer Folketingets mulighed for at få en reel og åben debat om regeringens forhandlingslinje. For det første inddrages Europaudvalget ofte enten for tidligt (når mandatet er mere løst defineret) eller for sent (når det er for sent at ændre slagets gang, dvs. umiddelbart før ministermøder).²

For det andet betyder centraliseringen af EU-sager i Europaudvalget, at fagudvalgene spiller en begrænset rolle på EU-området. De fleste folketingsudvalg har et klart højre-venstreskel, men i Europaudvalget går skillelinjen typisk mellem de EU-positive og EU-skeptiske partier. For det tredje er EU-politik delvist afpolitiseret i Folketinget, da mandatet de facto bliver givet bag lukkede døre før udvalgs-møderne og involverer en lille kreds af med-

Europaudvalget sammensætning

Europaudvalgets 29 medlemmer
 (* =EU-ordfører):

Socialdemokratiet (7): Erik Christensen (formand), Jens Joel, Lars Asland Rasmussen, Kaare Dybvad, Mette Reissmann, Peter Hummelgaard Thomsen*. **Venstre (6):** Jan E. Jørgensen*, Marcus Knuth, Erling Bonnesen, Thomas Danielsen, Søren Gade, Mads Fuglede. **Dansk Folkeparti (6):** Kenneth Kristensen Berth* (næstformand), Peter Kofod Poulsen, Claus Kvist Hansen, Mikkel Dencker, Hans Kristian Skibby, Karina Due. **Enhedslisten (3):** Søren Søndergaard*, Eva Flyvholm, Finn Sørensen. **Liberal Alliance (2):** Henrik Dahl*, Villum Christensen. **Alternativet (2):** Rasmus Nordquist*, Christian Poll. **Konservative (1):** Merete Scheelbeck*. **Radikale Venstre (1):** Sofie Carsten Nielsen*. **Socialistisk Folkeparti (1):** Holger K.

¹ Se for eksempel Auel, Katrin; Rozenberg, Olivier og Tacea, Angela. 2015. ”To Scrutinize or Not to Scrutinize? Explaining Variation in EU-related Activities in National Parliaments”, *West European Politics* 38(2): 261-281.

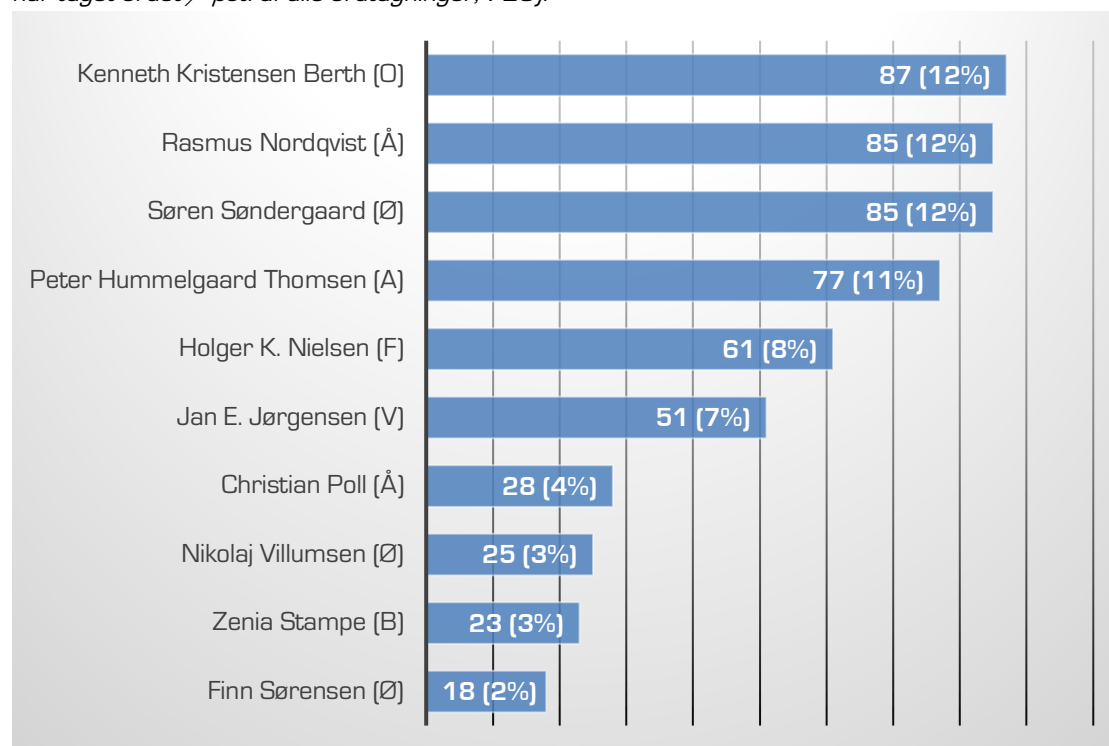
² Martinsen, Dorte S. og Jensen, Mads D. 2014. ”Out of Time? National Parliaments and early decision-making in the European Union”, *Government and Opposition* 50(2): 240-270.

lemmer.³ Regeringen sikrer sig typisk, at den har støtte fra de pro-europæiske partier forud for Europaudvalgs møderne. Dette er den del af forklaringen på, at de EU-skeptiske partier (pt. Dansk Folkeparti og Enhedslisten, der sidder på 51 mandater i Folketinget) er de mest aktive under udvalgs møderne. De udgør den reelle opposition i Europaudvalget.

Figur 1 viser de ti mest aktive politikere i Europaudvalget i den nuværende Folketingsperiode (4. september 2015 – 28. august 2018), når det gælder, hvor ofte de tager ordet under udvalgs mødet.

Figur 1: Berth tager oftest ordet i Europaudvalget

De ti mest aktive politikere i Europaudvalget i perioden 4/9 2015 til 28/8 2018 (antal gange de har taget ordet / pct. af alle ordtagninger, 726).

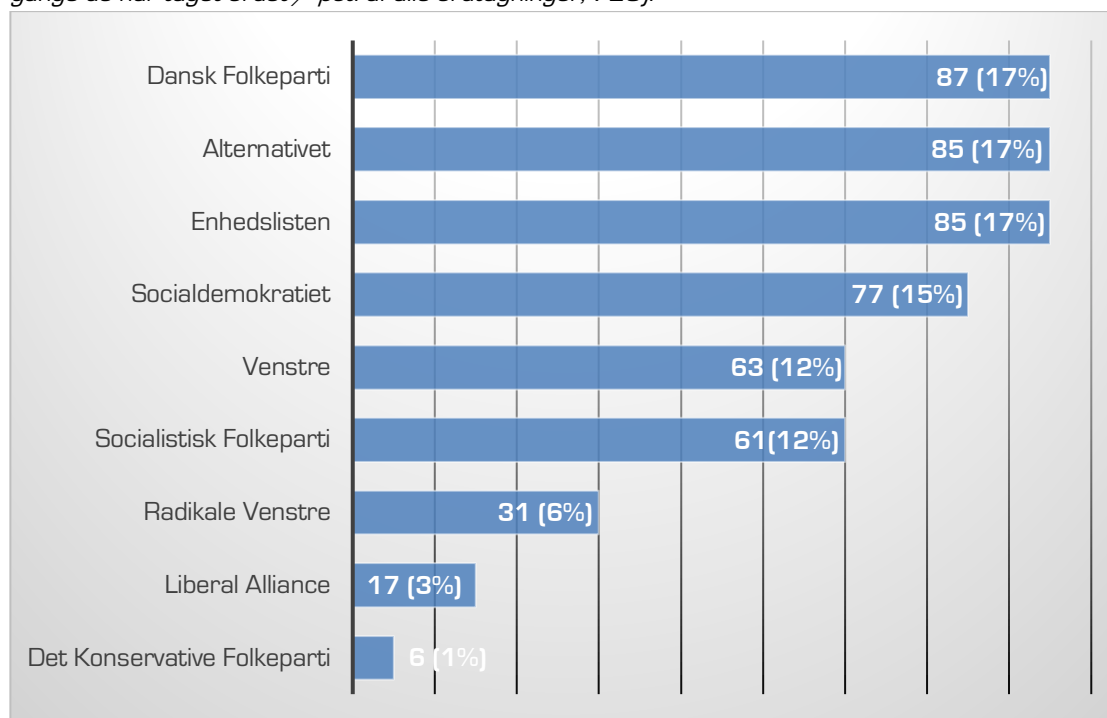
Kilde: Tænketanken EUROPA.

Kenneth Kristensen Berth (DF) topper listen efterfulgt af Alternativets, Enhedslistens og Socialdemokratiets EU-ordførere. Syv ud af de ti mest aktive politikere i Europaudvalget er EU-ordførere, tre er ikke (Christian Poll, Nikolaj Villumsen og Finn Sørensen). Figur 2 viser aktiviteten, hvis man alene ser på EU-ordførerne fra de ni partier, som sidder i Folketinget.

³ Christensen, Mette B. 2015. "The Danish Folketing and EU Affairs: Is the Danish model of parliamentary scrutiny still best practice?". In Palgrave Handbook of National Parliaments and the European Union, edited, Claudia Heffler, Christine Neuhold, Olivier Rozenberg og Julie Smith, 275-289. London: Macmillan.

Figur 2: Ordførere fra LA og K tager sjældent ordet

Aktivitet hos partiernes EU-ordførere i Europaudvalget i perioden 4/9 2015 til 28/8 2018 (antal gange de har taget ordet / pct. af alle ordtagninger, 726).

Note: Formanden af Europaudvalget og de grønlandske og færøske medlemmer er udeladt. **Kilde:** Tænk tanken EUROPA.

Liberal Alliances og Det Konservative Folkepartis ordførere er at finde nederst på listen. De har kun taget ordet hhv. 17 gange og 6 gange ud af de 726 gange, nogen har taget ordet i hele perioden. Det kan siges at stå i kontrast til Liberal Alliances ønske om at styrke vidensniveauet og den politiske debat om EU, f.eks. ved at Folketinget udpeger observatører på vigtige EU-sager, der løbende rapporterer hjem til Europaudvalget.⁴ Men det tyder ikke på, at det er den politiske debat i Europaudvalget, som Liberal Alliance ønsker at styrke.

En del af forklaringen på de få indlæg fra Liberal Alliances EU-ordfører kan være, at partiet i november 2016 blev en del af regeringssamarbejdet og ad den vej føler sig hørt og dækket ind på EU-området. Der er dog forskel på Venstres og Liberal Alliances EU-visioner og aktivitet i Europaudvalget. Venstre ønsker Danmark så tæt på kernen af EU som muligt og – på sigt – at få afskaffet de danske EU-forbehold.⁵ Liberal Alliance ønsker at bevare euroforbeholdet og synes ikke at have en klar position, når det gælder retsforbeholdet.

⁴ EU – fred og frihandel, Liberal Alliances hjemmeside, <https://www.liberalalliance.dk/emne/eu-fred-og-frihandel/>.

⁵ EU – Europæisk samarbejde, Venstres hjemmeside, <https://www.venstre.dk/politik/venstre-mener/eu>

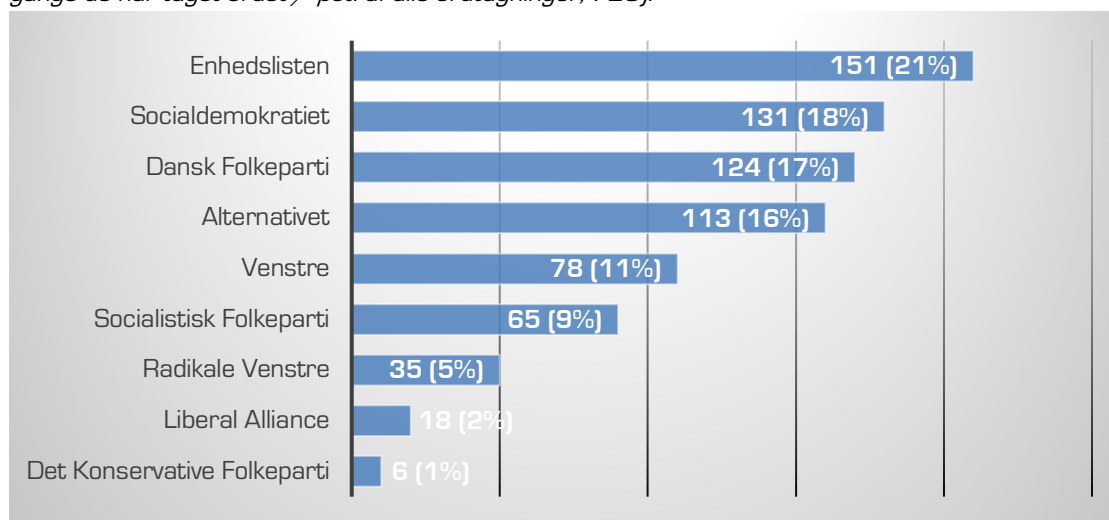
Efter partiet er kommet i regering, stemmer det konsekvent for regeringens forhandlingsoplæg til Europaudvalget.⁶ Forskellen i de to partiers holdninger til EU kommer således ikke længere til udtryk i Europaudvalget. Liberal Alliance indgår i regeringens politikudvikling og har derfor ikke samme behov for at markere sig på møderne i Europaudvalget.

De mest aktive ordførere på Europaudvalgsmøderne er fra Dansk Folkeparti, Alternativet og Enhedslisten, der også hører til de partier, der oftest stemmer imod regeringens forhandlingsoplæg. Herefter følger Socialdemokratiets ordfører, Peter Hummelgaard Thomsen, der har taget ordet 77 gange i perioden. Ordførerne fra Venstre og Socialistisk Folkeparti ligger på hhv. 63 og 61 gange.

Figur 3 viser alle Europaudvalgsmedlemmernes aktivitet fordelt på partierne.

Figur 3: Enhedslistens medlemmer tager oftest ordet i FEU

Aktivitet hos partiernes medlemmer af Europaudvalget i perioden 4/9 2015 til 28/8 2018 (antal gange de har taget ordet / pct. af alle ordtagninger, 726).

Note: Formanden af Europaudvalget og de grønlandske og færøske medlemmer er udeladt. **Kilde:** Tænk tanken EUROPA.

Figur 3 afspejler i høj grad de foregående figurer, hvor især Dansk Folkeparti og Enhedslisten dominerer ift. at tage ordet i Europaudvalget. Totalt har Enhedslistens medlemmer af Europaudvalget således taget ordet 151 gange og Dansk Folkeparties medlemmer 124 gange. Socialdemokratiet, der aktuelt har syv medlemmer samt formandsposten i Europaudvalget, klemmer sig ind mellem Ø og DF med 131 gange, hvilket gør Socialdemokratiet til det næstmest aktive parti. Det er dog ikke overraskende, når man tager i betragtning, at det er Folketingets

⁶ Efter regeringsrokaden: LA tager ja-hatten på i alle EU-spørgsmål, Altinget, 24. oktober 2017, <https://www.altinget.dk/eu/artikel/efter-regeringsrokaden-la-tager-ja-hatten-paa-i-alle-eu-spoergsmaal>.

største parti. På trods af at regeringen ofte sikrer sig Socialdemokratiets støtte forud for Europaudvalgsmøderne, er der stadig et stort behov for socialdemokratiske politikere at markere sig på møderne.

Forhandlinger bag lukkede døre er ikke usædvanligt i politik. Derfor er der ikke i sig selv bemærkelsesværdigt, at regeringen som regel sikrer sig et mandat forud for Europaudvalgsmøderne. Men diskussionerne i udvalget kan blive en slags pseudo-debat, som især de yderste fløjspartier bruger til at markere sig til at stille spørgsmål til regeringen uden nogen reel mulighed for at kunne præge mandatet.